

vian-t, basis-t stb. Bár jól ismerjük azt az álláspontot, melyre azok támaszkodnak, a kik ezen idejét multa írásmód mellett kitartanak, mégis sajnáljuk, hogy a fordító azok követőjévé szegődött. A közhasználat a döntő, nem pedig a különösködés. Bezzeg a fordító a szüksöt *szodá*-nak írja és nem *soda*-nak, a gránátot *gránát*-nak és nem *granat*-nak, — pedig ezeket sem igazolhatja egyébbel, mint a közhasználattal.

Különös dicsérettel kell megemlékeznünk a kiadóról, a ki tudva azt, hogy nálunk milyen kis számú fogyasztója akad az ilyen tudományos, speciális könyveknek, mégis vállalkozott kiadására. Megszoktuk különben az ilyen áldozatokat a kiadó czégtől. A tanárokon áll, hogy a hozott áldozat terhén a hasznos könyv terjesztésével könnyítsenek. Nagyon ajánljuk a munkát nemcsak a szaktanárok figyelmébe, hanem arra is, hogy irányítsák reá mindazon érettebb tanulók figyelmét, a kik szívesen foglalkoznának ásványok meghatározásával. Különösen a tanítóképzőkben és a reáliskolák felső osztályaiban, a hol úgy is foglalkoznak vegytani gyakorlatokkal, akadhat iránta érdeklődő.

SZTERÉNYI HUGÓ.

Válasz Kálmán Miksa bírálatára. (Lásd Magyar Pädagogia. 1897.

3. sz. 181—183. l. Francia nyelvten különös tekintettel a magyar és francia nyelvek közötti eltérésekre. Kemény Ferenc közreműködésével írta *Klimó Mihály*. Budapest. Wodianer és fiai. 91 l. Ára 60 kr.)

Nagyon le vagyok kötelezve t. bíráló kartárs urnak azért a ki-jelentéséért, hogy helyes pädagogiai elv vezetett, mikor olyan francia nyelvtant írtam, mely a magyar és francia nyelv közötti eltérésekre van alapítva, hogy oly fontos dolgok találhatók benne, melyek másutt nincsenek meg, hogy az egész könyv nagy gonddal és tudással van szerkesztve.

De engedje meg a tisztelt kartárs úr, téved, mikor azt mondja, hogy nem jártam el helyesen abban, hogy a könyvet francia nyelven írtam meg.

Nézete szerint az Utasítások azon passusa, mely a tanítást lehetőleg francia nyelven kívánja eszközölni, mindenre inkább vonatkozhatik, mint a grammatikai részre. Bármennyire tisztellem a t. bírálónak egyéni véleményét, mégsem ruházhatom fel a szentírás erejével. Mert ha az ő véleménye fejezné ki valósággal az Utasítások intencióját, már idáig sem engedheti vala meg a tanügyi hatóság, hogy a IV. osztály növendékeinek kezébe oly engedélyezett tankönyvet adjanak, milyen a többi közt az elég nagy elterjedésnek s kedveltségnek örvendő Bartos-Chovancsák (II.)-féle, melynek grammatikai kérdései közt ilyenek fordulnak

elő: Comment faut-il traduire ordinairement en hongrois la construction participe française? (49. l.) Qu'est-ce que l'infinif sans aucune préposition? Comment rend-on en hongrois une telle construction infinitive? (99. l.) etc., etc. Bizonyára nem czifráság- s haszontalan töltelékképen foglalnak el e kérdések feleleteikkel egész lapokat, hanem azért, hogy az Utasítások követelményeihez képest már itt is némileg előkészítették a tanuló arra, hogy a felsőbb osztályokban francia nyelven írt összehasonlító nyelvtant haszonnal forgathasson.

De ha ez a magában sokatmondó példa nem elégténé ki a bíráló kartárs urat, engedje meg, hogy szíves figyelmét ráirányítsam arra a körülményre, hogy a székesfehérvári, soproni, brassói s több más főreális iskola felsőbb osztályaiban már évek óta kénytelenek franciaországi elemi nyelvtanókat használni épen azért, hogy az utasítás kívánalmainak akárcsak részben is megfelelhessenek, s képessé tegyék a tanulókat arra, hogy az érettségi vizsgálatokon (melyeknek az irodalom nem tárgya) a francia nyelv jelenségeiről számot tudjanak adni *francia nyelven*.

Ha nem ez volna a cél, ugyan megengedték volna-e ez idegen csemeték szélében való használatát?! Pedig azokban egy szóval sincs említve az, a mire a magyar tanulónak fő figyelmét kell fordítania a francia nyelv tanulása közben. Az én szerény könyvem pedig t. bíráló véleménye szerint jó, csak az a hibája, hogy francia nyelven van írva!

A mi a műszókat, mint holt kincset illeti, arra utalok, hogy már a kezdő fokon a magyar mellett a francia műszót is adják tankönyveink, s tudtommal a legtöbb kartárs meg is követeli azok megtanulását. E helyett a bíráló úr szerint jobb volna classicus szövegeket betanulni, vagy pedig a mindennapi életben előforduló szólásmódokat elsajátítani. Szinte úgy hangzik, mintha könyvem csakis a száraz nyelvtani szabályok egymásutánját tartalmazná. Az elfogulatlan olvasóra bízom annak elbírálását, hogy a t. bíráló által ajánlott szólásmódoktól nem hemzseg-e tankönyvem, kapcsolatban a nyelvtani megfigyelésekkel. Hisz éppen abból indultam ki, hogy lehetne a szükségest a haszonnal összekapcsolni.

A német nyelvnek egy-két nem is szabálylyal, hanem csak célzással való bevonása ellen is kikel t. bíráló úr. Hisz ez ártani nem árt hat, legfeljebb használhat. Természetesnek találom én is, hogy oly intézetben, hol németül beszélő ifjak nincsenek, e megjegyzések figyelmen kívül hagyandók. E reflexiók az Utasítás egyenes kívánságára vannak beszúrva, s ha buzgalmamban kelletnél (2—3 sorral) több volt a reflexió, az talán csak nem hozható fel a tankönyv rovására.

Engedje meg végül t. bíráló úr, hogy ismételten kifejezést adjak a felett való csodálkozásomnak, hogy még senki sem adott ki francia nyelven írott, a magyar tanuló ifjúságnak szánt nyelvtant, valamint

azon reményemnek, hogy a tapasztalat a kartárs urat is meg fogja győzni az Utasítások igazáról.

Mert a négy évi felső tanfolyam eredményeként a magyar ajkú tanulótól meg lehet, sőt meg is kell követelni, hogy ismerje az ő anyanyelve s a francia nyelv közötti eltéréseket akár az én szerény könyvem felhasználásával, akár más hasonló irányú munka alapján.

KLIMÓ MIHÁLY

VEGYESEK.

— Születi tanfolyam Jenában. A jenai nyári tanfolyam, melynek szervezetéről és tanulságairól a Magyar Pædagogia múlt évi folyamán beható ismertetést közölt, az idén aug. 2-ától 21-éig tart. Az előadások két nagyobb csoportra oszlanak. Lesz egy általános továbbképző tanfolyam mind a két nembeli hallgatók számára, és lesznek különös továbbképző tanfolyamok felsőbb tanintézeti természettudományi tanárok számára. Az általános tanfolyam ismét két csoportból áll. I. 1. *Általános physiologia*, előadó dr. Verworn tanár. 2. *Physiologiai psychologia*, dr. Ziehen tanár. 3. *Iskolai egészségtan*, előadó dr. Gärtner tanár. 4. *Bevezetés a philosophiába*, dr. Erhardt magántanár. 5. *Általános didaktika*, dr. Rein tanár. 6. *Különös didaktika*, gyakorlatokkal, *Lehmensick* Fr. Oberlehrer (csak aug. 2—7., hat előadás és négy próbatanítás a seminariumi gyakorlóiskolában a történelem, német nyelv, földrajz, természetismeret köréből). 7. *A kézimunkatanítás elmélete*, hat előadás mutatványokkal dr. O. W. Beyertől (aug. 2—7.). II. Nyelvi tanfolyam és irodalomtörténet külföldiek számára, vallástörténet, művelődéstörténet, műtörténet. Úgymint: 1. *Elemi tanfolyam a német nyelvből külföldiek számára*. Vezeti Scholz rektor. Célja első sorban a nyelvérzék fejlesztése, a gondolatoknak egyszerű formában szóbeli és írásbeli előadása. E célra terszerűen előkészített beszédgyakorlatok szolgálnak. Minden óra a német szórakoztató társalgás jellegét viseli magán. Naponként egy óra, azonkívül hat közös séta, melyek szoros kapcsolatban lesznek a tanítással. A gyakorlásra szolgáló anyag egységei körülbelül a következők: Jena és vidéke, a jenai csata (1806), Schiller Jenában (1789—1799), Schiller barátsága Goethével, Goethe Erkönyge. Ezeknek felelnek meg a tervezett kirándulások is. 2. *Nyelvi és irodalmi tanfolyam haladotabbak számára*. Vezeti dr. Erhardt magántanár. Ehhez is lesznek szóbeli és írásbeli gyakorlatok, továbbá kirándulások Jena és Weimar clasicus helyeire. Az előadások a jenai egyetem rövid történetén kívül a német irodalom történetével, s nevezetesen Goethe és Schiller méltatá-